Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

«СЕРДАЛО»

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Советен Министрий Советен орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 12 июнь, 1973 шу. ● № 70 (5331). Мах 2 кеп.

КЕРТТЕРДАР — ЯЛАТ ЛЕРТТIА ХЬАЛКХЕДЕЛГЕИ ХАННАХЬА ЧУЭЦИЛГЕИ

ОАСАРА ПАРГIАТО ЕННАЙ

(РЕЙД)

Моздака водача наькъал дехьа, МагIаддикагахь юкъ-юкъе къонача гаьний лесозаводитан оасаш доаш ялта кхаш дада. Из «ГIиллгушский» совхоза 6 эзар сом1а гектара тIа гурахь дийна ялат да. Уж шера бIастан юкъе а 6924 гектара тIа культурашт йийнай цига.

Лоацца аьлча, уж шера 13 эзар сом1а гектара тIара ялат чуэца дезаш ба совхоза кхаш леладеранц.

Мичхо терказдеи датт гурахь дийна ялат. Бузашт, бешшу датт ка. Царца цхьана шарIлатта хьалъхIай суренка я.

— Хьажал, наькъ йисте далача кхашка дахинал-кх из оасар, дIахо-м дан шоана из! — цIалхеташ йоах совхоза директора Гетагажеи Аьмат-Гире.

«Дика» аьлча участкашка хилар тхо. Халахете а, ухаза а бIаргIкъьягьа суренка IажагIа анза. Гучох кхоачамболаш техаиц ухаза молхаш.

Ала деза, бIастан юкъе йийна-на культуращта а тIулакх делга чIоагIа мела лелалара.

Уж деношка ухаза хинна наькъ йисте далча тьажкIам гудуэргаш дIадийна кхаш терказ да деш тIехвала йийш яи.

Цу кхаш терказ тIаоазан ишбя мугларан хьлараха цIеп долавелл. Кхаза дIатIибхаьча терказ хьалха оасара бIарг тIаотт. ДIайийначу культурал дукхагIа да из. Квадратно - гнездовой хьисапе дIабийнай хьажжIаш. ЦIеп6ахьлъа квадраташ гуш яй. Оасар котдолаш латт.

Культинаш яькха участкаш а я. ХIалъа а растений, гувнашта юзе дукха оасар латт.

— Ер дерттIа тIулакх дан. Растенена 3—4 гIа техача, хIалъа ухаза-м кхы а дукхагIа ма дий, тIехьа ца йоаккхаш культинаш с ез, — аьлар тхоь цхьаннен.

— Из-м оаха гербишдешна дIадоаккхардг, — тешаве гIерт сов-хоза кертера агроном И. Гандалов.

Цар кхашта малхболенгкъа, наькъал дехьа мара доацаш «Кавказ» колхоза кхаш дада. Iарг сийрдабоал хIаи бIастан юкъе а 6924 гектара тIа культурашт йийнай цига.

Лоацца аьлча, уж шера 13 эзар сом1а гектара тIара ялат чуэца дезаш ба совхоза кхаш леладеранц.

Цхьатарара ^кхашка цхьатара хьалаш да. цхьабакъа, юзадеш шоай хаиналъа йоахо яьй оасар цхьатIа ца дадийт.

Цу совхоз долхаш наькъ йисте далача Сунженски района боахаяй шеца кхаш бIаргIадайна. И. Гандалоева бIаргIадайнадаш-дацъюгI уж.

Тхо хьожкаш хинначу дийнахь 130 гектар йолча кхай тIа лелар ши сеилка.

«Дика» аьлча участкашка хилар тхо. Халахете а, ухаза а бIаргIкъьягьа суренка IажагIа анза. Гучох кхоачамболаш техаиц ухаза молхаш.

Ала деза, бIастан юкъе йийна-на культуращта а тIулакх делга чIоагIа мела лелалара.

Уж деношка ухаза хиннар наькъ йисте далча тьажкIам гудуэргаш дIадийна кхаш терказ да деш тIехвала йийш яи.

Цу кхаш терказ тIаоазан ишбя мугларан хьлараха цIеп долавелл. Кхаза дIатIибхаьча терказ хьалха оасара бIарг тIаотт. ДIайийначу культурал дукхагIа да из. Квадратно - гнездовой хьисапе дIабийнай хьажжIаш. ЦIеп6ахьлъа квадраташ гуш яй. Оасар котдолаш латт.

Культинаш яькха участкаш а я. ХIалъа а растений, гувнашта юзе дукха оасар латт.

— Ер дерттIа тIулакх дан. Растенена 3—4 гIа техача, хIалъа ухаза-м кхы а дукхагIа ма дий, тIехьа ца йоаккхаш культинаш с ез, — аьлар тхоь цхьаннен.

— Из-м оаха гербишдешна дIадоаккхардг, — тешаве гIерт сов-

Цар кхашта малхболенгкъа, наькъал дехьа мара доацаш «Кавказ» колхоза кхаш дада. IварГ сийрдабоал хIаи бIастан юкъе а 6924 гектара тIа культурашт йийнай цига.

Лоацца аьлча, уж шера 13 эзар сом1а гектара тIара ялат чуэца дезаш ба совхоза кхаш леладеранц.

Цхьатарара ^кхашка цхьатара хьалаш да. цхьабакъа, юзадеш шоай хаиналъа йоахо яьй оасар цхьатIа ца дадийт.

Цу совхоз долхаш наькъ йисте далача Сунженски района боахаяй шеца кхаш бIаргIадайна. И. Гандалоева бIаргIадайнадаш-дацъюгI уж.

Тхо хьожкаш хинначу дийнахь 130 гектар йолча кхай тIа лелар ши сеилка.

«Дика» аьлча участкашка хилар тхо. Халахете а, ухаза а бIаргIкъьягьа суренка IажагIа анза. Гучох кхоачамболаш техаиц ухаза молхаш.

Ала деза, бIастан юкъе йийна-на культуращта а тIулакх делга чIоагIа мела лелалара.

Уж деношка ухаза хинначу

АТЕИСТИЧЕСКИЧ ПРОПАГАНДА ЧIОАГIА ЕШ

КПСС XXIV съезда решенеша хоадам болашIа къаьгаш белгалдир идеологически болхлошта чIх замах хьалхахь латта бехк токхаме бохкза лоарехIам болеш дехкараш.

Съезло тIаIIеотта дIадийхад партийни организацешкарен берригача коммунистически нахъюкъена массово-политически бIах кIоаргге уйла е ешIа вIашIехьбаркха. къьсташ кагиххошта. коммунистически кхетам балара бIаьрсабIа бар.

Хlинца ца, вIеларIга пятилетка кхоалаIга, хоалламбу шу съезда решенеши цул тIехьарга хIиттача КПСС ЦК пленумий социалишна коммунистешна партийни организацешна пвятически кхоачашдар хьажажа кептера шу хургза.

Болхлой коллективашкахь цах бахача моттигашкен идеологически бахка бIаьнан лоркъбар дика ларбина СССР кьаьл 50 шу дIадар четкъеза рожественни заседаше КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева яьлла токхалла материалашен КПСС ЦК апрелькъа (1973 ш.) Пленума документашца.

Районни комитетон юхьканиарча партийни организацешкен хIара дийнахь наха юкъе бен бола организаторски идейно - кхетамен болх тIаьхь предприяте, коллективаш вIеларIга пятилетка хьалхахь оттадаь практически деяпашкахь хьоачашдар тIаьбеэабIа бу.

Маоизмехоно - ленинизм теорена пропагаша яьла болх чIоаларан болашIагIа пайда банбоаьлан бу, тептача формашцен методашцен бIаьхий баьб оаза ца.

Патпотизмин , интернационализ-тешни кхебога бохкхача лоарехIаме я Госпизешни машинныхьхоай темаен, революционни, кхъьсташ-мен музеин. Тхо долча яхча я уж. Масала, кагиххоита цхетам бIаьра балха докхха новкъостад ду Афанасьев Алексей Ивановича кхоаладелча машинныхьхоай, 1941—1945 шерашка Сийлахь-бокхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лаьхьаваш бувша документаши материалаши болча № 106 йолча школа (директор Гончой Митхайович Шатохин) музеина, интернационални клубаша.

Патриоташ интернационалисташи, цеда саг — коммунизм хьалъер кхеъеш беча организацеши омнии массово -политически балха доккхий декхарашца хьалхахь латт интеллигенциена.

«Вай Советски интеллигенце, — КПСС XXIV съезде хоклаг ешI Генеральни КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева — творчески низ хьалха тIеэлаьга, коммунистически общество хьалъяра тIеэлоаьга дIабалар шиI дехкар деллъ».

Цу лостамагIа терхам тIабалеш, хьIомаде мегаргдолаш дукха карагIайахьаш пайда боьлъна партийни организацеши а дехкар-ийда ю ерригача производственни коллективашка, нах , бахача моттигашка бена массово-политически балха формашни методашни эргайоахьан тоае, из болх кхы а лийбе.

Халахетте а КПСС XXIV съезло дIа ма дехха интеллигенце, кьаьстта нехчийн тIаIIэйин къмех болчун, идеологически болх вIашIехьбаккха царагIаьнанадш тхона хIинз а Нохчийн тIаIIэйн къамех бола дорыша, хьекхарош, инженераша, предприятеш, организацеш кхуллахошца, колхозни болллоша геттара кIезига ду нах хьалхахка къамаьл.

Ца мегаргдошан геттара кIезига ду вьхьегаршошта хьалхахка пиоай къамаьл мегIара. Дакъалаьц протезно - ортопедически предприяте директора А. М. Межидова, «Севкавгазпромстрой» треста ОРС-а начальника С. М. Бухуртанова. Карьеэотуправление начальника Ш. А. Дахкилхьона, чучуха тIулхкий-е Министерства охранн отдела начальника А. Х. Дахкилгова, ишшта кхыбараша. Къьхьегамхоштен кагиххоштен интернационални хьетам балара бIаьхах тайп-тайпара бахьанин а доалали хIаллакбува уж. Партийни организацеши декхаялйла я дыша духьяла пропаганда яра интеллигенше лецал айле, уж дешаш цIенхьаьнгIа уттаьае а цунах ле дезар де а.

IIалала а ла йиш йоацаш хIама да Авилови. Лазаренкон санна болча дыша фанатизма ерригача общественноста хьалхошка законах ца доагIа IIулгIахан лелаьар. Цаз низагIа кхъьеъза шоай бIехьа да дыша тIулахьанта юкъе бешаш, парга дыша ювлаенна обрядаш кхоачашкъийт, тайп-тайпара вIашIдухьала читтолу школера дешарен кхоачашкъинчеи хьетам балар. Из бахьан — долаш массехкхаза къамаьл хинна. «Октябрьнефть» яхача мехкахьетен газ боаккхача управлено жилищно - коммунальни бохкама плотницаца нов. Лазаренкона коллектина а, партийни организацне а, цун бевзи дела дагIача №№ 9, 53 болча школай администрацеи а. Райписполкомо а дIахийтад цун ца доаккхача. Цо а тIулахьанта юкъе ма увза, хIалам ма де. ыIина. Фуд юха ала образованни йоанача. дина тIулахкаша тIубалаьнга ца. «Дыша ва тIулахьанта, дерриза ду дIайхача замах, дынах юхедиса тIулахкаш пацха сакхетам чу дисийтара. Хlара дийнахь бена балха ю дыша IIулгIахан хьалхарчу хьалхарчу хьокъахетаран лелаьар, цо тешаваи дена къамаьлагIара, убежденешкен ага тIебIистIенни тIулахкаш лелаьраш советски законех доагIIача беса бехктоккъане оттаьо довлаш. Из кхета а деи чура бIаьгIа дыша IIулгIахан. IIулгIа цIьакхха машаш хила йиш ш ну нахага, дIахайтачул тIехьарга шоай кнкъ дIахо бадьа гIерта дина тIулахкаш лелаьраш советски законех кара дала бена.

Т. ЗИНОВЬЕВА,
КПСС Октябрьски райкома пропагандан агитацен отделе заведуюшн.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХАЮ

Грозненски когта гIирс бена фабрика штампованни изделеш болхлошта меттала фабрика еррига колхозница а дика йоазашн тIоагIа лоархIаш я смазница Салаева Мата Пайзаевна. Цудухьа фабрика дикагIболча производственникий цIерган йоахача хана кулгалхошца, партийни профсоюзни организацеша эгIара хьалха цIи йоаккх цун.

— Матас кулг теха хьалъв хIама ОТК болхлоч саг хьажа везаш хилац, — йоах профсоюза фабкома председателя Антоненко Мария Петровнас. Шиъ тIабалар молларIа болх цIена кхоачашбеш, ше къаьгаш йолча бригаде берг ер хови безаме, Iимерарг саг я ма яхаш душ цох Мария Петровнас.

Мата Пайзаевна юкъе йолча бригада къаьгаш йолча участке дIачувьяьча хьалхашца оттадсуят хоза да. ХIераяр шиI балха ч1ла тIаIIэйта, цхьа минут балха ха хезьа йовр кхеъеш хьинаре къаьгаш ва. Кога гIирс айошта клей хьоккаш я йокъерча дегIара хьатина бос бола Мата а. Сиха лел пхиIта шеца ду балхаза лаьина цун кулгаш. Цхьаьнга сиина дIанийтад систем ни норма 150 процент кхоачаш ца еш. Ше шишта дика толамаш доахаш хилярх ххоанан бан цо. Ше сиина къаьгера Iомбор лаьта новкъостий а. ШиI сомат дог рьяьа лолаш дIалу царна. Из цига къаьгаш йолча шерашка иттех хьона специалист хьалхехьаьв цо. ХIинца шоай хьехархо хьона специалиста дика къаьхьеган бя уж. Цаьрс доккхаш ду Матас. Из йолча бригаде цунца цхьана бос беш ц луьха ха йоацаш цо ломаьл Гончарова Ирина. ХIаьта шиI хьехархочунца Матасана ярье яьена къаьхьеган и из. Цун производственни хьокъахь цо Сласвархоз эцаш ду дIа. Iа бакъяха толам айса баьккча толам доарХI аз яхаш душ цунга Матас.

Ше къаьхьеган йолча производственни дог лаьа. Бригада ешI ларбина Мата Пайзаевна. Цудухьа фабрика йоацаш цIанга хьалха цIи йоаккх цун. Цун профессешца цун лестта йоа. Из хьа бос ю тоха хьы саг вацар. Цун бохь кхыч на бен хилча из гIулаьх тIоагIа Iатъкъаргдолаш лар бригада а шиIта цеха еррига колхозница а. Дала тIа. ШиI йоацаш цIанга хьалха цIи йоаккх цун. Из хьа бос ю тоха хьы саг вацар. Цун бохь кхыч на бен хилча из гIулаьх тIоагIа Iатъкъаргдолаш лар бригада а шиIта цеха еррига колхозница а. Дала тIа. ШиI йоацаш цIанга хьалха цIи йоаккх цун. Из хьа бос ю тоха хьы саг вацар. Цун профессешца цун лестта йоа

НОКХАРИЙ ЛЕЛАДАР— ПАЙДАНЕ ДА

Нокхарий леладара чӀоагӀа ахтув болаш да Нохч-ГӀалгӀайчен Гадаев хьалаи. Тахан кхы душа эшап дан нокхарий леладара хьатий, сомий бешамий дъувкъам лакхбара новкъостал деш хилар. Цигъаза нокхарий латтача мотти-гашка цхьайолча культурай хьувкъам нийсса ах лакхдув а хул.

Хьаьта а вай республике эгтара дуккагӀа тӀехьадиса юрта бохама дала да нокхарий леладар. ДегӀа ца ахарал соягӀа, из кхи тӀа тишлуш а датт. Тамаш хетс а, из ишта доийш да. Масала, 1970 шера 1 январь дъатӀахочаш 7600-иел кӀезиига совгӀа нийс бар колхозашкех совхозашкех. Цигача белгалдоаккхардга вай дуккха нокхарий условно мара дарӀа бийш йоагӀш хиннадга. Къаьнарча эсалча яьшкашка готдина дъхкад уж, тайп-тайпара дазарш хиннид дарна. ТӀакхка сиг пешадар хӀама дий ца хаьа вай юкъера лаьхӀача цхьан никках 7 килограмм мода дъьха хиларах?! Юкъера лаьхӀача ях аз. Хьаьта дуккахчар-м цхьаьна килограмм е еннеяш.

ТӀакхка, культурашкен специалисташен ӀӀала тӀа а яхийта, шолгӀ нокхарий боаннашкара ГӀулакхаш тоаьредта аьнна цахийача доалий. Грозненски районна 1 Мая цӀерагӀчен. Шелковской районна Менжийкие цӀерагӀчен, «Чеченленски» яхаче колхозий, «Родина» яхача совхоза дикагӀбола нокхарий леладераша юкъера лаьхӀача хӀара никах 25—30 килограмм мода лаьхӀача хилча хьаьта а. Цу шера Наурски районера нокхарий леладераша 80 никах хӀараенгара 12 килограмм йоаккхий товарни мода дъьккар. Шоай доалаьа нокхарий долаш бӀача дуккхача наха 50—75 килограмм мода дъьккар хӀара никхараг.

Маларра аьчча кхуча тайпара нийсъ гӀулакх. Кхо шу дъьнача хана кхи в ин эзар кӀезиглелар нокхарий. Хьаьта хӀинз пхиъи ахи

ТУРКМЕНСКИ ССР. Ашхабадски район боахамашка бакъдаварш-чуэлиш да. Паччахьалкхенан ахкха витаминни продукти дезкаргьи «ТССР 40 шу» яхача колхозо.

СУРТА ТІА: колхоза вокхагӀо вола агроном М. Абашови (аьрдехьа) бригадир М. Чарыевн заготовительни пункте дӀадохьийта-ча кабушага хьожаш ба.

К. НАЗАРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

эвэрнел кӀезиига совгӀа мара нокхарий дан Нохч-ГӀалгӀайчу. Цунна цхьана хьыза шо-шолг дола-хьара нокхарий чӀоагӀа дегӀадоатташ датт.

Ужа тайпарча гӀулакха а тергам тӀабохийта бесам боагӀа. Кьилбаседа - ХӀирий, Черсий-Балкъарой, кхыча вежарашка йолча республикашка чех тӀехьаьрча шерашка дика дегӀаьх нокхарий боахамаш. Цига духхьара нокхарий леладу боахамаш да, уж рентабельни, духхьа пайда беш да. Цуа совгӀа, межарашка йолча республикай нокхарий леладераш тӀад а бахе Нохч-ГӀалгӀайчен территоре тӀа кхува нокхарий.

Российски Федерацие нокхарий леладера дешаш къестадеп 70 совгӀа Іилман учреждени я. Нокхарий леладера дешашта лаьхӀа отделаш а дуккхача юртбоахама опытни станцешка. Цар мотти-гера хьалашка хьежжа Іомаду нокхарий леладера гӀулакх, коота а болаш ашхам ду дикагӀдолча нокхарий фу дебдолаш, малагӀча тайпара долча нокхараша мода дикагӀа мичара йидергда хойт.

ХӀаьта вайшига ма йай болх беш учеен степенаш бола духхьа специалисташ а болаш йола Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен юртбоахама опытни станцешка. Цар мотти-гера хьалашка хьежжа Іомаду нокхарий леладера гӀулакх, коота а болаш ашхам ду дикагӀдолча нокхарий фу дебдолаш, малагӀча тайпара долча нокхараша мода дикагӀа мичара йидергда хойт.

ХӀаьта вайшига ма йай болх беш учеен степенаш бола духхьа специалисташ а болаш йола Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен юртбоахама опытни станцешка. Цар мотти-гера хьалашка хьежжа Іомаду нокхарий леладера гӀулакх, коота а болаш ашхам ду дикагӀдолча нокхарий фу дебдолаш, малагӀча тайпара долча нокхараша мода дикагӀа мичара йидергда хойт.

Российски Федерацие нокхарий леладера дешаш къестадеп 70 совгӀа Іилман учреждени я. Нокхарий леладера дешашта лаьхӀа отделаш а дуккхача

ВЫСТАВКО ДУВЦ

Эргазаьина яразе вахар, хоза мохк, доаьол лехьарча мехкий къамащцара вай интернационални доттагIал — гаханерча яразерча вахарча ерриге хIама чIогIа хьина болда оагIонан хьехархой я Нохч-ГIалгIай республика изобразителен искусстеай музее хьайийла АПН суртий выставка.

Йокхуьча хьо эоал «Мамаев кургане» цIи йолу сурт. Цуьг автор лаьцай лакха айдаь тур бе а доаллаш латтача пIимкарча кхалсега — наьна скульптурина гIишла моркаш а болаш, хIата царна кюкье гIолла чакхъоьлла маьIха эIанараш. Мелла хало тIаоттарах бокъо бахьан лоаттабу кхоьсан толаргкалаш символ я моркаш «йохана» чакхъоьлла маьIха эIанараш.

Дахьен тIема сийлеч хетадьыча сурташа кюкье йогIгIан йолу мотиг IIалоаш «Хи тIа» ыша цIи тIиллача сурто. Вай мехка доазонаш тешаме лорадеш латтабу зуламах сакхийна пограничникаш бу сатосеча хана доззуьг зуаш. Выставкага хьожаш волчуьг сатеду цу сурто вай доазонаш тешшамечча тIемахой кора хилараш кхеррамзле цар IIалашъярхIилараш.

Берал. Цунгара дIаоолалу сага лакар. Керттерча дахьле - пунга дьежже хул сага дIахора вахар а. Цудухьа суртий автораца «тIийна» цар вахарбогIалгIарга, сибгIарга йола оагIонаш. Эггара хьалха школе ена йийг йоал когIбучхьара а этта, ше школе эшарчIой-ча знанеи лакхалоаьнга кхача Пергаш санна, доока тIа яэле гIерташ.

ХIинаэа эхьажначча эIамигача берий хонха вахар кара дола наьна санна цар йоахго ешаш а сонхоча берий ялеш цIеиз. Къамаштца юкъерча доттагIала оолаш берий хиннга долу. Из мадарра хьа-

хоьох дукхахча къамеч долча вIаной кулгаш лийца, мархIалаттадена доаьжача, кхерама морхо нIрчадькинхана аттар долча бераша «къаьнаш» эпIай эр синна болча «Iорано. Цу сурта автороа дукха лийчаьч тара я из моттиг. ХIаьта коранне а сурта тIа соца а яьI цо из.

Выставке дукха да цу тайпара бера «дуненан белгалгIа йола тейп-тайпара оагIонаш хьаьхкаш дола чулоацам кIеарган локхача маIанен сюжеташ дола сурташ.

Вай ханара эIамсаг, Малагlаш а цун дикагIа йола оамалаш? Малагlча цун гIулакхашка гIолла а йоаз вайна уж? Сенах латт цуьг сийле? Цу хаттараьшта мадарра жоп лу выставке хьожаш долча вай ханарча кагийча наха, цар гIулакхашта хетадьыча сурташа. Хьаьнарела вай «Кагирхой завода культура IIагIа» яэ сурт. ТIехьажа, вай кхо дIа медсестра хьаьнан доаьл йолча культурин учреждение вIашагIкхийтбог кагирхой къаьсегара да чакхдаьлларуьг тIехьагIа. Производственни толамаш бIаргагуьш дене а, вайна хов уж дика долгIа, ХIана аьлча духовно вIаьхийча сагo ше хьаьлаца молларга а гIулаьх дикаэа кхоачашдерга. Иштта бе сурта тIа вайна бIаргагу репетине баьжа завода катархоь.

Советски сага, сага-къаьсегашхочча, сага IIалмахоча карагIа ца доллаш фу дуссергда! Цо карезаэш космоса эрениш: бIаьнерачка нах бахэина йолча вай къамсарча Дахьен арениш тоук, нига хьаьхол гIоза вахар, лаьттан фордийн, оккеяниш четашкара йоаь вай вахар кхы хозагIа, дIаьхийга, гIоэагIа хилара яьа ганэаш, гаьнна тIа баьккхаб сага упахцIено лорэяра наьсьаьнка.

Кхы а мелиэ уж сага карагIдулла дика гIулакхаш! Цу мел долча турпала гIулакхий белгалгIа, хозагIа йола оагIонаш «пIийда» фетообъединно. Иштта да выставко тьокхиш дола «Чукотка», «Керда техника», «Дега операци» ешэа академик Соловьев», «Дивногорска-пIэа митинг», «Нововоронежски атомни станце уэрэлеше цинт» яха а кхидола а йокхехча говзалла дьяка сурташ.

Советски сагI Цунна хов наьха сий де, из вокхий ве. Дукха нах сец «Лешан волча» яхача сурта юкъе. Цо къежа буш тIаэорIаш, къьлургбан «Лешина мазволейга бола ниэ». Из къьлъоьх долиан такыш санна хьуьнан атомни станце вокхачча Лешина корта тоха болхча наьха эIанаро.

Юкъера а, советски сага карагIдулла гIулакхаш дукхьа ай йолий мехкарча наьха вахар тоадара тIадерадаь, ца Iеш кхыча механикарча наьха вахар хьаьхкоьч «Африкера студенташ» яхача сурто. Африка гIьнерча цIьлш паччахьалкхеч мехкара баьжа студенташ айхха го баь латт советски Iилмахоча. ХIаьта из сюжет йолча сурта юкъе уал «СЭВ» цIи йола сурт. Доаьол лехьарча механична мацара, вIаьнн пайдана гIулакхаш лелада-ра тIехь вай парте, правительства доаттабу къоьсам белгалбу цу сурто.

ТIехьара а ала безам ба выставка дика кийчьа, хьаьжа ухача наьх аьтту дуребола тайпара вIаьштIехьыэикха хиларг.

СУРТА ТIА: АПН суртий выставка»

М.-Р. ПЛИЕВ.

ХЬЕХАРХО

Хьехархо... Ма боаккха чулоацам бе цу дейла. Хьехархо... Из ва вайна эгIара дьялха вахара кюкъ хьехар. Хьехархочо Iомаю вайна кулга говзал. Цо эгIара дьялха сомабозвеч вай лер чу из-хачара безам, Iимерзал, камаьршал.

Дувца лов дикача хьехархочохьяьна. Из я Наьсарерча районе, Ядарех юхьаьнаьрча школе болх бен йоаь хьехархо Алиева Фасиман.

...Ше барх! класс йыкка яьча духха уйла ялар Фасимана ше карахарбоаччча балха. Цунна духха хана денз безабенна бар хьехархочун атта боаца болх. Цудуьха цо документаш дIалу Грозненски педагогически училище. Шеран сиха дIадаьлар. Толамца чакхъьыкъар училище.

Из балха хьожаю шиЙ юрта Йокхучкача Ачалахе. Цунца балха болгар кастта хьетадар из шиЙ балхаз дика къегина а, методически-ca говзал йоаьл а хилар. Духха ха ялаьс Фасимин хорж хоххьанцарча классий завуч. Шийга бенна ва болх дика а тIехIика а дела-бо. Яха моттиг хуэийрча 1972 шера из балха йоаьIа Яндарерча хоххьанцарча школе.

Цуьг урокашка ухача хьехархоша а директора а чIоагIа еладар цо йоаь цуьг йола урокаш. Цудуьха кастта ухаэаа заэуьчала хорж Фасимен! Шийх тийна дIаБолна болх цо дика лелабу. Фасимах кест-кеста хул кIыча хьехархой урокашка, шийгара эшаш дола методически новкъостал ду керда баьккича хьехархочоша. Хьехархой цIагIа сIаэуьчала тIаэорIаш бенаца доаьжа стенгазе: «Хьехархочуьг долча новкъостала», «Методически уголок», «Мишта де дела тIехьабусэнарча новкъостал». Цигача гу графикаш а «Пельабусамара бе беза бол», «Хьехархой шоайла урокашка ахар», кхы дукхаэа а. Кест-кеста тоа Фасимина хоккама уроаш а. ЧIоагIа безам болаш болх хьехархой цуьг урокашка. Царна хов пун урокагIа, фунгагIа хинна а, методически келадар хуэийлолга, шоашта из тIехьагIа накъаэардолга.

Укх шера цо хьехаш 2 класс дийнай. Уж шаккхе а школе дIакагIдерг доаргIаш я. Дика лелабу Фасимина классаз яразъера болх а. Из кест-каста хул шиЙ дешархой дьяй-новкй болча, лецIеш еш, беседаш ю. Цо еча беседай а, ешаца лецIеш а тематика тайп-тайпара я: «Дешархошта атеистически кхетам балар», «Шиндьялмараш — юкъера дIадаэар», «Дешархочуьг режим», кхы дукхха а.

Ший дешархой цIагIара хьал дика довзар а, цар дьалина-нохчина по буэзам лоаттабар а бахьан долаш, цуьг торо хул успеваемость 98% процентага хIаьта бераш деша хьаьхар 100 процентага кIоаь цун классашка.

Ф. ХАМХОЕВА.

Пионерий ахка

Массеэк номер хьаьха газето хоам бан ма хиллара, вай республике дика вIаштIехьадьыкха дIаделадаьд пионерий ахка. Пионераш дешархой хоза тIамара, царга городал эрабъярча а чухьярча а лагерашка аххан ханикълий хана дика салаIайтара мел эшар даьл профсоюзаша. Дешархоша дика салаIара, царга ницу бслийтара, вахар духовно дIаьхийтIа дара йолча пионерий лагерех цаI я С. М. Кирова цIергагIчу куьгтуран салаIаран парторга Iолгучун салаIаран парторга «Солнышко» яхар. Сурта тIа бIаргагуьш махиллараш, дика саьсьерг бераша лагере. Масала, хьожаргда вай № 3 йолча Болонец Валентина Ивановна воспитатель йолча цIьан оттрада вахарга. Гуйрийча зарядка а яь, хIама диначуьг тIехьагIа бераша мел эша спортивни лозаэрам да: цIе меташ, шашкаш, точнис, бадминтон, волейбол. ХIаьта парка кюкъе боаллача Iам тIа лодкаш хекларча хозагIа фу гуртга!

Лиицаи берзша гуркъа шоай школе дешна баха безаш хиллар а. Валентина Ивановнас кулгаш а деш «Iаьнкашем йиГнашен деш художественни литература. ХIаьта шоаш дийнача книжкай чуьоецамах беседаш а ю. Духовни кхача берашца лоаттабу А. Гайдара Пермерчоь бевай библиотека. Лагере салобаш йоаьжкарбыр бут гаргта ха мара еше а. художественни самодеятельность IIIоштIехьыкхкарга а тIаIерта болх бен да бераш. «Орленок» цIи йолча отряда отрядни яллин да «Орлята» яхар. Из яллин Iомалаь а баьнна шоай самодеятельни коллективаш репертуарца номераш шаырзеш да бераш.

СУРТА ТIА: Салоаш да С. М. Кирова цIергагIча паэхерча «Солнышко» яхача пионерий летера № 3 йола отряда бераш.

И. ПЛИЕВА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ШАХМАТАШ

Минеральные-Воды ахача городе чакхъьынай Кьылбаседа-Кавказа машиннакъка шахматни чемпионат. Мастерална кандидат А. Сумкини, цхьоалагIа разяд йола О. ШмойловIи, Г. Ермолаевни, М. Красноярни юкъе болча СКЖД Грозненски отделение команда шоалагIа моттиг йьккхар.

ЦхьоалагIча доска тIа цхьоалагIа моттиг йьккха А. Сумкин г. Днепропетровске чакхйоаккхаш йолча СКЖД хержача «Локомотив» ДСО Централни Совета дьалхара моттиг яккхара йолча шахматни турнире локаш ва хIинаэ.

В. ЛАНСКОЙ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 июнь

I ПРОГРАММА

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Керладаларш. 9.45 — Босбола телевидени. «Лактарш», яха телевизионни художественни фильм «Джуд а пилля кIорни ая» яха хьаьхара серия. 10.30 — Дешархошта. «Нилеи долах пионерера-ша» яха концерт. 11.00 — Мезка хьаьнка. 11.10 — Босбола телевидени. «Iс. оьнарло да Винчи вахар» яха телевизионни художественни фильм. Хьаьхара серия. 12.30 — «КамАЗ: 1972-гIа шер». 15.55 — Передачай программа. 16.00 — Босбола телевидени. Iмамаш-поуланни документальни фильмай Грузински студе кинопрограмма. 16.45 — «Шун хьоме бен». Сомий бешамаш лелеряшта. 17.05 — Дешархошта. «Весенний сквозняк». 17.45 —«Красный выборжец» яхача завода ворхI дIа». 18.00 — Керладаьш. 18.10 — «Сага закони. 18.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIоллаз». Информационни программа (орсий, гIалгIай меттала). 19.20 — Хоамаш. 19.00 — Москвичаш ленинградаьнга яхье баьнна». 19.25 — Босбола телевидени. «Леонардо да Винчи / вахар» яха телевизионни художественни фильм. Пхьоалгача серия. 20.30 — Босбола телевидени. Футболах йола СССР чемпионат. 21.15 — «Хьо. Информационни программа. 21.45 — «Iилли-Гъ». Кхоллаэга болча Еригтонски телевизионни художественни фильм. Хоза-лагIа серия. 23.00 — «Хьо». Информационни программа. 23.30 — РСФСР калыка артист Эсамбаев. Концертни очерк. 22.20 — Босбола телевидени. Езача атлетиках йола Европа чемпионат. Мадридера передача. 23.10 — Керладаьш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.50 — «Уэаздение» (гIалгIай меттала). 19.20 — «Ди тайп-тайпара бале а чулоацам ца! Бе яха кинозерге-дата. 20.00 — Шоена, бераш. 20.15 — Социалистически яхьаь котбаьнапрашта ха хьатчаьлоаь дукха ха йоаьшан «КПГ»-нен «национал-революционни элементаштен» (дена: неонацисташ) кюкье «сихьаь дискуссен» ярах хиннача хоамо. Шоаш «ьарделхьарчаьрк» бе а яхаш, маонсташ оагIув оэгIох а теха болх контрреволюционни элементашна. Ши-шегIа дог чу йос, керлабабьнача «революционерай» деккар кхьаьга пах бокъонца болча коммунистех дIакхоччаш болча коммунистех дIакхоччаш болча коммунистех дIакхоччаш